

Notat

Hvad ved vi om anbringelser fra forskning og undersøgelser?

I det følgende beskrives hovedpointerne i undersøgelser og forskning om anbringelsesområdet, herunder hvordan børn og unge, der er eller har været anbragt uden for hjemmet, klarer sig i tilværelsen, om der er forskelle på, hvordan anbringelsestyper påvirker anbragte børn og unges udvikling, samt hvordan de trives i deres anbringelse.

Opsummering: Ikke entydig konklusion

På baggrund af den eksisterende forskning og undersøgelser om anbragte børn og unge, er det forvaltningens vurdering, at anbringelsesområdet ikke er tilstrækkeligt belyst til, at det er muligt at komme med en entydig faglig vurdering af, om, hvornår og i hvilket omfang anbringelse uden for hjemmet har den bedste effekt på barnet eller den unges udvikling og trivsel.

Dette underbygges af forskning fra VIVE¹, som påpeger, at der mangler systematisk viden om effekten af anbringelser. Dette hænger bl.a. sammen med, at der kun i stærkt begrænset omfang foreligger egentlige effektstudier (fx randomiserede kontrolforsøg), og at reelt sammenlignelige "kontrolgrupper" er vanskelige at konstruere. Dette fremgår også af SFI's forskningsoversigt fra 2009. Vi ved således, at tidligere anbragte klarer sig dårligere på næsten alle parametre (beskæftigelse, indtægt, uddannelse, kriminalitet, psykisk sygdom, selvmordsforsøg og tidlig død) end andre ikke-anbragte børn, som er vokset op under lignende livsbetingelser. Det er dog ikke ensbetydende med, at anbringelse fører til ovenstående (kausalitet), men kan lige såvel være udtryk for, at anbringelse ikke formår i tilstrækkelig grad at kompensere for de problemer, der i første omgang førte til anbringelsen. Den forskningsmæssige udfordring er, at man i sagens natur ikke ved, hvordan det ville være gået, hvis man i stedet for anbringelse havde iværksat en forebyggende – eller ingen – foranstaltning.

Forskning fra VIVE konkluderer også, at der mangler viden om, hvorvidt det går anbragte børn og unge bedre i dag end tidligere. Det vides fx ikke,

¹ <https://www.altinget.dk/social/artikel/forskere-vi-har-ikke-noedvendig-viden-om-hvordan-det-gaar-anbragte-boern>

25. marts 2020

Sagsnummer
2020-0082158

Dokumentnummer
2020-0082158-1

Center for Socialpolitik og
Udvikling
CSU - Børn og Udvikling
Bernstorffsgade 17-21
1577 København V

EAN-nummer
5798009683366

om anbragte børn og unge har det bedre i dag end for 5, 10 eller 20 år siden. Denne viden er af stor betydning, da den kan sætte retningen for, hvordan målet om at styrke anbragte børn og unges chancer i livet nås. Den systematiske opbygning af viden om anbringelsesområdet kan dermed være med til at sikre, at ressourcerne til anbringelsesområdet prioriteres rigtigt.

I samme artikel påpeger VIVE, at det gør en positiv forskel for anbragte børn og unges udvikling, at der er det rigtige match mellem barn og anbringelsessted, at de føler sig set og hørt, og at de bliver mødt med et passende forventningsniveau i skolen.

En af VIVEs forskere har i en kronik² desuden pointeret, at anbringelse ofte ikke er nok i sig selv til at kompensere for fx skolemangler og kognitive vanskeligheder. Den bedst mulige hjælp til udsatte børn og unge handler om, at de anbringelser, som sættes i værk, er de rigtige på det rigtige tidspunkt. Dette vil kræve større fokus på, hvad det er for anbringelser, som er til rådighed, og kvaliteten af dem, mere viden om, hvad der virker og slutteligt inddragelse af de børn, unge og familier, som det drejer sig om.

Hvordan klarer anbragte børn og unge sig?

Det er en kendsgerning, at anbragte børn og unge gennemsnitligt klarer sig dårligere end deres jævnaldrende. Både under anbringelsen og senere i livet. Det ses fx på vigtige parametre som skolegang, trivsel og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Dette belyses bl.a. i en rapport fra Egmont Fonden fra 2017. Her fremgår det, at anbragte børn allerede sakker bagud i dansk og matematik i indskoling sammenholdt med ikke-udsatte børn. 47 pct. af de anbragte børn gennemfører ikke folkeskolen, og de anbragte børn, som gennemfører folkeskolen, får i gennemsnit to karakterer lavere end jævnaldrende børn. Under halvdelen af de anbragte går direkte videre på en ungdomsuddannelse, og to ud af tre tidligere anbragte børn har som 30-årige ingen kompetencegivende uddannelse, og på et tidspunkt er halvdelen af dem på offentlig forsørgelse.

Anbragte børn oplever endvidere flere skoleskift end deres jævnaldrende. I en undersøgelse, udarbejdet af Rambøll for Børne- og Socialministeriet i 2018, fremgår det, at 46 pct. af de anbragte børn og unge i 2018 har oplevet at skifte skole to eller flere gange. Denne andel er faldet siden 2014, hvor det gjaldt for 52 pct. af de anbragte børn og unge,

² <https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/udgivelser-om-anbringelser/anbringelser-er-ikke-altid-den-bedste-loesning-14687/>

men andelen er dog fortsat langt højere end blandt børn og unge generelt.

VIVE har i en rapport fra 2018³ omhandlende anbragte unge med psykiske vanskeligheder dokumenteret, at den psykiske mistrivsel blandt anbragte unge ofte er mere end dobbelt så udbredt som for unge generelt. Tages der højde for de unges baggrundsforhold og opvækst, viser rapporten, at de anbragte unge har 13 gange så stor sandsynlighed for at have en psykiatrisk diagnose som 19-årig, sammenlignet med unge generelt.

Viden om anbringelsestype

Der ses ligeledes en forskel mellem børn og unge i forhold til anbringelsessted.

Rockwool Fonden har gennemført en analyse i 2013, hvor resultaterne overordnet tyder på, at plejefamilier, når der er mulighed for det valg, er bedst til at sikre børnenes fremtid med hensyn til uddannelse og kriminalitet sammenholdt med anbringelse på institutioner. Analysen peger dog ikke på hvilke specifikke forhold ved plejefamilieanbringelse, der sikrer den bedre fremtid for de anbragte børn. Det skal bemærkes, at resultaterne er udtryk for en gennemsnitsbetragtning, og at de kun gælder de mildere anbringelsessager. Der er således generelt set forskel på børn, der anbringes i hhv. plejefamilier og institutioner, når det gælder behandlings- og støttebehov (selvom forskellen er blevet betydeligt mindre, jf. nedenfor).

Det tidligere SFI - nu VIVE - udarbejdede i 2011 en undersøgelse, hvor slægtsanbragte børn og unges udvikling blev sammenlignet med anbragte børn og unge fra traditionelle plejefamilier. Slægtspleje viser sig i denne undersøgelse at være på linje med ordinær familiepleje, hvad børnenes udvikling angår. Det gælder både i forhold til at sikre venskaber, forebygge kriminalitet og misbrug samt forebygge tilknytning til uheldige netværk, forebygge og forbedre helbredsproblemer samt fastholdelse i ordinær beskæftigelse eller uddannelse. Til gengæld peger undersøgelsen på, at anbragte fastholdes bedre i traditionelle plejefamilier, når det angår støttet beskæftigelse og uddannelse, og de forbliver oftere anbragt, efter de er fyldt 18 år end børn og unge i slægtspleje (efterværn).

Et andet opmærksomhedspunkt er, at uanset om et barn er anbragt eller ej, føler børn sig knyttede til deres familier også selvom familien måske er medvirkende årsag til anbringelsen (SFI, 2017). En anbringelse uden

³ <https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/udgivelser-om-anbringelser/anbragte-unge-med-psykiske-vanskeligheder-6976/>

for hjemmet fjerner ikke den biologiske familie og dens betydning, og for de unge er det ofte et ønske, at familien tænkes aktivt med, når anbringelsen planlægges eller sættes i værk. Børn, der ser deres familier, oplever færre sammenbrud i anbringelsen. En anden begrundelse for at medtænke familien er, at de unge ofte flytter tilbage til familien efter endt anbringelse.

Generelt er det væsentligt at bemærke, at forskellen i børnenes livsforløb ikke alene afhænger af anbringelsesstedet, men også af børnenes forskellige udgangspunkter, som ligger forud for deres anbringelse.

Nyeste viden om anbragte børn og unges trivsel

I en undersøgelse foretaget af Rambøll, på vegne af Børne- og Socialministeriet i 2018, belyses trivslen hos børn og unge, der på daværende tidspunkt var anbragt uden for hjemmet. Undersøgelsen viser, at anbragte børn og unge generelt trives i deres anbringelse. 85 pct. har svaret, at de føler sig trygge, og 75 pct. har svaret, at de føler sig hjemme på deres anbringelsessted. Dog indikerer svarene, at anbragte på henholdsvis socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner i lavere grad har følelsen af tilhørsforhold, end de, der er anbragt i slægts- eller familiepleje.

Samtidig viser undersøgelsens resultater, at 89 pct. af anbragte børn trives i deres skolegang, men som det fremgår ovenfor afspejles denne trivsel ikke positivt i forhold til, hvordan børnene klarer deres skolegang og deres senere tilknytning (eller manglende tilknytning) til arbejdsmarkedet.

Denne undersøgelses resultater kan dog ikke stå alene. Resultaterne i rapport fra 2018 om børn anbragt i familiepleje, udarbejdet af VIVE, fremhæver fx, at hvor sagsbehandlere vurderer, at 70 pct. af børnene trives godt, så viser det sig, at 43 pct. af børnene har så store problemer med trivsel og adfærd, at de ligger uden for normalområdet. Det gør sig især gældende for drengene og de børn, hvor deres egne problemer er årsag til, at de er blevet anbragt. En nærliggende forklaring herpå er, at flere børn, som i dag anbringes i familiepleje, før ville være blive anbragt på døgninstitutioner, og dermed er der flere børn med betydelige vanskeligheder. 68 pct. af børn, som er anbragt i plejefamilie, modtager eksempelvis støtte i form af psykologhjælp, har støtte i skolen eller går på specialskole.

Afslutningsvis fremgår det af Velfærdspolitisk Analyse udgivet i januar 2020 af Social- og Indenrigsministeriet, at unge 25-29-årige, der er blevet anbragt i en tidlig alder, sammenholdt med unge, der er blevet anbragt i en sen alder, klarer sig bedre på en række parametre i det tidlige voksenliv. Rapporten præciserer dog, at det ikke kan konkluderes, at det

udelukkende er tidspunktet for anbringelse, der er den udslagsgivende årsag til, at anbragte børn og unge generelt klarer sig dårligere på væsentlige livsduelighedsparametre som skolegang, beskæftigelse mv. sammenholdt med jævnaldrende.